

**MECANISMUL TRANSPUNERII ADJECTIVULUI ȘI ADVERBULUI.
SUBSTANTIVIZAREA UNOR UNITĂȚI ALE LIMBII**

**THE MECHANISM OF THE TRANSPOSITION OF THE ADJECTIVE AND THE
ADVERB. THE SUBSTANTIVIZATION OF SOME LANGUAGE UNITS**

*Angela Copacinschi, lector universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Angela Copacinschi, university lecturer
"Ion Creangă" UPS, Chisinau
ORCID: 0000-0001-8799-1043*

CZU: 81'36'37

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p156-160

Abstract

Semantically, adjectives are used to characterize a noun designating a person or an object in terms of quality. It should be noted that the adjective is not the only way express the quality of an object. French and Romanian languages has multiple ways of highlighting the quality of an object, for example a noun used in postposition towards the determined term, an adnominal complement, a relative sentence. The translation usually known as transposition marks the evidence of the functional equality among the elements of the nature and the diversity inside the phrase. Summing up these notices we can say that at least the category of adjective has some similarities through semantic-pragmatic characteristics, particularly the ability of subdivision.

Key-words: functional transposition, lexical transposition, means of transposition, change of form, interclass transfer.

Transpoziția este definită în prezentul articol drept un transfer al semnului lingvistic (respectiv al unității lingvistice) în condiții neobișnuite pentru unitatea respectivă. Vorbind despre **conversie**, va fi abordat, alături de alte interpretări, transferul unei părți de vorbire în categoria altei părți de vorbire (substantiv, adjectiv, adverb ș.a.). Din punct de vedere teoretic, ne propunem să examinăm conceptul transpoziției și cel al conversiei, relevând modul diferit de manifestare al acestora în cadrul diverselor părți de vorbire.

Actualitatea și noutatea temei în studiul de față constă în preconizarea transpoziției în domeniul adjectivului și adverbului, ca punct de plecare servind corpusul de exemple din limbile română, franceză și italiană. Ținem să subliniem că până în prezent nu a fost emisă o concepție univocă despre fenomenul în discuție. Afirmațiile unor specialiști în materie, fiind contradictorii trezesc dubii, ceea ce a impus o unificare a terminologiei în cauză și o triere a teoriilor privind transpoziția.

Actualitatea și noutatea temei este condiționată de relevanța cercetărilor asupra fenomenului transpoziției pornind de la limba de bază – română – spre alte două limbi-țintă, care fac parte din grupul limbilor romanice, franceza și italiana. Lipsa unor lucrări de sinteză în plan contrastiv privind fenomenul menționat a impulsat abordarea multiaspectuală a acestuia. Utilitatea studiului de față constă în confruntarea faptelor de țin de uzul limbii în diverse medii lingvistice, a influențelor exercitate de alte limbi romanice asupra limbii române.

Scopul scontat este de a releva potențele transpozitive în cadrul adverbului și al adjectivului în limbile română, franceză și italiană, relevând corelația dintre fenomenele nominalizate, adică transpoziția în raport cu conversia și cu omonimia prin demarcarea acestor noțiuni.

Cercetătoarea autohtonă A. Copacinschi [3, p.110] consideră transpoziția un fenomen morfologico-stilistic, fiind un mijloc efectiv de îmbogățire a vocabularului. Adjectivul este o clasă lexico-gramaticală cu un statut bine determinat în limbă, care își poate construi propriul univers de imagini artistice. Având un potențial remarcabil de expresivitate lingvistică și artistică, adjectivul se încadrează în clasă eterogenă de cuvinte, având funcția de a califica, determina sau cuantifica. Adjectivul exprimă trăsături calitative sau cantitative, generale sau particulare, caracteristici, proprietăți ale obiectelor, acestea pot fi reale sau fictive. Având o expresivitate pronunțată, un conținut lexico-semantic autonom și în plus un statut de parte de vorbire variabilă, adjectivul își justifică potențialul expresiv la toate nivelurile lingvistice, manifestându-se ca lexem și, mai ales, ca mijloc de construcție lingvistică și artistică. Astfel, adjectivul își poate construi propriul câmp stilistic, reunind cuvinte și structuri cu valoare expresivă și estetică [7].

Modificările sus-numite sunt dictate de realitatea socială. Apoi vorbitorul preferă comoditatea, de exemplu pentru limba română: *a vorbi clar*, unde *clar* este termenul subordonat dar în același timp *clar de lună*, unde *clar* este termenul substantivizat. Are loc schimbarea ierarhiei. Necesitățile lexico-semantică de desemnare își subordonează necesitățile gramaticale. Pe teren lexico-semantic are loc resemantizarea. În limba franceză se recurge practic la același model: *la montagne est haute* (*muntele este înalt*), adjectiv, și *il parle haut* (*el vorbește tare*) adverb. Să observăm următoarele exemple în limba italiană: *Ti parla chiaro* (*Îți vorbește clar*) adverb și *chiaro di luna* (*clar de lună*) substantiv. La fel precum în următorul exemplul în limba română: *Nu cunosc dedesubtul acestei probleme*, în exemplele de mai sus persistă nuanța metaforică.

În etapa inițială am încercat să clarificăm relația dintre adjectiv și adverb, adverb și substantiv, mecanismul transpunerii acestor părți de vorbire în limbile studiate. Unii lingviști din România: G. Pană-Dindelegan, V. Sporiș A. Iliescu susțin, că în cazul conversiunii în limba română, se recurge la procedee cu precădere, gramaticale - morfosintactice sau sintactice. Se subînșelege preluarea terminațiilor noii clase, și plasarea unităților lingvistice în condiții specifice și cu funcții sintactice caracteristice acestei clase, pe de altă parte. [5], [6, p. 139; 5, p. 145]

În anumite contexte, unele adjective și substantive trec la rândul lor în categoria adverbului și vice-versa. Fenomenul menționat se dovedește a fi unul pur sintactic, explicând cum anumite forme ale adjectivelor și participiilor, uneori și ale substantivelor se transformă în adjective numai prin schimbarea întrebuintării lor. Substantivizarea fiind o varietate a transpoziției, poate și ea fi considerată un procedeu eficient de îmbogățire a vocabularului. [9] Substantivizarea reprezintă un procedeu de schimbare a valorii gramaticale prin care unele părți de vorbire trec la clasa substantivului. În acest context, putem vorbi despre pasajul substantivului în clasa adjectivului. Are loc prin marcarea morfologică prin articol sau desinență, dar și prin marcarea sintactică, unitatea lingvistică fiind plasată într-un context specific substantivului.

- articol, desinență – **frumos - frumosul, frumoasa, frumoasele**: *Frumosul este important pentru un artist.*
- context adjectival – Și **din adânc** necunoscut, / Un mândru tânăr crește. (M. Eminescu)

Adjectivele trecând în categoria substantivului obțin aceleași caracteristici specifice substantivului, precum: prezența unui alt adjectiv (*marele înțelept*) sau a unui articol hotărât (*un înșelept*), în propoziție preiau funcția de complement (*pe cel roșu*).

Substantivul se realizează în exclusivitate sintactic: apare în contextul unei prepoziții, se leagă de un adjectiv subordonat, sau și prin adăugarea de elemente morfologice, precum:

- articolul *un*
- desinența *-o* de vocativ
- articolul hotărât *-a* (*reaua*).

Pentru substantivizarea adjectivului Ion Creangă recurge la un clișeu sintactic realizat prin inversarea relațiilor: regentul devine subordonat; subordonatul substantivizat devine regent, de exemplu: "*un drăguț de biciușor*" (Creanga, P.A. 180)

Transpoziția participiului este condiționată de natura adjectivală a acestuia, inclusiv disponibilitatea față de substantive, ceea ce îi permite să obțină toate caracteristicile adjectivului. În aceste condiții el apare articulat sau chiar poate fi determinat de un adjectiv sau de un alt cuvânt cu valoare adjectivală. În același timp, se atestă și substantivizarea participiului. [9] Participiul este disponibil spre substantivizare întocmai ca adjectivul: rănit (participiu) – *rănitul* (substantiv): *Rănitul* a fost internat în spital.

De exemplu: *un soldat rănit* valoare adjectivală

Trebuie să menționăm încă cinci categorii de cuvinte, care se supun substantivizării: **gerunziul, supinul, pronumele, numeralul și interjecția**. Substantivizarea gerunziului este destul de puțin frecventă, iar atunci când are loc se face prin articulare și presupune folosirea gerunziului ca adjectiv: suferind (gerunziu) - (om) suferind (adjectiv) - *suferindul* (substantiv): [8], [9]

Ex.: *Suferindul* s-a prezentat la camera de gardă.

Substantivizarea supinului: este ușor de recunoscut când supinul este articulat: *mersul* cu mașina, *statul* în picioare.

Ex.: *Statul* în picioare pe termen lung poate afecta sănătatea.

Substantivizarea pronumelui: cuprinde unele forme pronominale: eu *-eul*; sine *-sinele, sinea*; nimeni - *un nimeni*; nimic - *nimicul, nimicuri*; ce *-un ce*, fiind un fenomen destul de rar.

Ex.: *Nimicurile* acestea m-au obosit.

Substantivizarea numeralului: numerele devin substantive prin articulare: *doiul, treiul, zecile, sutele, milioanele, îndoitul, întreitul, înmiitul*.

Doiul a fost nemeritat. (doi are semnificația de nota 2 la școală)

Substantivizarea interjecției: interjecția devine substantiv prin articole sau desinențe: ah! *-ahul, ahuri*; of! - *oful, ofuri*.

Ex.: *Și*-a spus *oful* plângând.

Este important să menționăm existența unui tip special de substantivizare, în metalimbaj, prin intermediul căruia orice cuvânt poate fi trecut la clasa substantivului.

Ex.: *Și* este o conjuncție.

De menționat, că infinitivul lung al unor verbe (sosire, pregătire, avansare) nu reprezintă substantivizare, ci derivare cu sufixul *-re* a temelor verbale.

Toate procedeele gramaticale pot fi utilizate în calitate de mecanisme ale transpoziției. Grupându-le, obținem următoarele mijloace de transpoziție: schimbarea formei sau a funcției

cuvântului prin conversie, folosirea cuvintelor ajutătoare (articole, prepoziții) și a cuvintelor desemantizate, precum și supletivitatea lexicală (întrebuințarea cuvintelor având rădăcini diferite și exprimând aceeași idee). De exemplu: *tomber – a cădea* (verb), *chute – cădere* (substantiv); [1, pp. 50- 56; 5, pp. 100-102]

Dacă e să revenim la transpoziția funcțională în limba franceză, tratarea clasică a transferurilor intercategoriale se încadrează în concepțiile dezvoltate în cadrul lingvisticii generale geneveze [2, p. 385-387; 4, p. 251], dar raportarea ei la lexicologie rămâne totuși pertinentă. Se pare că transpoziția lexicală evoluează spre o interpretare sintactică.

Spre final putem susține noțiunea de „transpoziție” care se bazează pe stabilirea unei echivalențe, preponderent funcționale, cu părțile de vorbire de bază. V. Sporiș, lingvist român [7, p. 138] și alți lingviști, precum O. Șișcanu-Boz, [7, p. 166] totuși, consideră cazurile de adverbializare a substantivelor și adjectivelor drept fenomen stilistic sau fenomen sintactico-stilistic. De exemplu: *Cel subțire a ieșit la tablă.* (substantiv). *Pixul scrie subțire.* (adverbializare) [2], [4], [3]. Concludem cu afirmația, că transpoziția funcțională comportă un potențial expresiv deosebit, asigurându-i limbii suplețe și o varietate infinită de exprimare. Studiul transpoziției continuă să prezinte un dublu interes: întâi de toate, cercetarea în cauză demonstrează convingător asimetria semnului lingvistic, diferitele raporturi între formă și conținut. Cele expuse mai sus prezintă unele încercări de a contribui la rezolvarea unor aspecte importante ale fenomenului lingvistic numit *transpoziție*. Transpoziția continuă să fie un mecanism de plasare a unităților lingvistice în condiții specifice și cu funcții sintactice caracteristice altei clase de cuvinte. Fiind un obiectiv de rezolvat sau chiar un nivel de instruire care trebuie atins, transpoziția este o cercetare științifică actuală.

BIBLIOGRAFIE

1. ARRIVE, M., CHEVALIER, J.CL., *La grammaire. Lectures*, Paris, 1970, 320 p.
2. БАЛЛИИ, Ч., *Общая лингвистика и вопросы французского языка*, М., Высшая школа, 1955, 403 p.
3. COPACINSCHI A. Transpoziția și diferențierea semantică. In: *Revista de științe socio-umane*. Nr. 2 (39), pp. 108-111. ISSN 1857-0119.
4. FREI, H., *La grammaire des fautes*, Paris, Editions Nathan, 1982, 311 p.
5. ILIESCU, A. *Gramatica practică a limbii române*. Buc.: Corint, 2010, 543 p., ISBN 9786068609874 6068609871
6. SPORIȘ, V. Aspecte privind relația adjectivului cu substantivul, verbul și adverbul. In: *Philologia*. nr. 9, 2010, pp.138-139 ISSN 1582-9960.
7. ȘISCANU-BOZ, O. Comportamentul gramatical al adverbilor în limba română. In: *Buletin de lingvistică*, nr.11. 2010, pp.165-169. ISSN 0237-3120
8. Études littéraires et lexicographie. In: <http://www.etudes-litteraires.com/lexicographie.php>, (vizitat la 20 aprilie 2022)
9. Folosirea adjectivelor de gen feminin. In: <https://brainly.ro/tema/1023641> (vizitat la 28 aprilie 2022)
10. Adverbializarea adjectivelor. In: <https://brainly.ro/tema/968454> (vizitat la 3 mai 2022)
11. Substantivizarea adjectivelor. In: <https://brainly.ro/tema/622829> (vizitat la 2 mai 2022)
12. PÂNĂ-DINDELEGAN, G. Aspecte ale substantivizării în româna actuală. Forme de manifestare a substantivizării adjectivului. In: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/2.pdf> (vizitat la 29 aprilie 2022)

13. Folosirea adjectivelor de gen feminin. In: <https://brainly.ro/tema/1023641> (vizitat la 1.04. 2022)
14. Sporiş V. Le champ stylistique adjectival. La description.
In: http://old.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part40.pdf (vizitat la 3 mai 2022)
15. Substantivizarea prin conversiune. Substantivizarea adjectivului. In: <https://www.scribub.com/literatura-romana/gramatica/>.php (vizitat la 28 aprilie 2022)
16. Substantivizarea adverbului. In: <https://lexicologialimbiromane.ro/vocabularul/mijloace-de-imbogatire-a-vocabularului/schimbarea-valorii-gramaticale/substantivizarea/> (vizitat la 29 aprilie 2022)

LA PÉDAGOGIE PAR PROJET COMME MOYEN DE DÉVELOPPEMENT DE LA COMPÉTENCE LITTÉRAIRE

PROJECT-BASED LEARNING AS A STRATEGY OF DEVELOPING LITERARY SKILLS

*Natalia Avornicesă, docteur en sciences de l'éducation,
maître de conférences,
Université Pédagogique d'État «Ion Creangă», Kichinev*

*Natalia Avornicesă, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0001-7451-079X*

CZU: 37.016:821.133.1

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p160-165

Rezumat

Proiectul reprezintă o metodă de bază în contextul științelor educației și a didacticii limbilor străine. Cu toate acestea, există aspecte nevalorificate în anumite contexte pedagogice. Acest articol are drept obiectiv elucidarea demersurilor didactice ale metodei proiectului în studierea literaturii franceze de către studenți, viitoare cadre didactice de limbă franceză ca limbă străină. Astfel, printre multiplele exemple de proiecte ce ar putea determina dezvoltarea competenței literare se numără elaborarea unei antologii literare, crearea unui blog, redactarea unei culegeri de citate pentru o anumită perioadă studiată din literatură, elaborarea unui dicționar cu termeni literari specifici unui anumit secol, participarea la concursuri literare, etc.

Cuvinte-cheie: metoda proiectului, limbă străină, literatură, competență literară.

Abstract

The project-based learning is a basic method in the context of education sciences and language teaching. However, there are aspects that are not valued in certain pedagogical contexts. This article aims to elucidate the teaching approaches of the project-based learning in the study of French literature by students, future teachers of French as a foreign language. Thus, among the many examples of projects that could determine the development of literary competence are the elaboration of a literary anthology, the creation of a blog, the writing of a collection of quotations for a certain period studied in literature, the elaboration of a dictionary with literary terms specific to a certain century, participation at literary competitions, etc.

Key-words: project-base learning, foreign language, literature, literary competence.

La démarche de la pédagogie par projet n'est pas tout à fait une nouveauté dans le contexte de la didactique moderne et les sciences de l'éducation. Même si cette méthode est devenue très utilisée au XXe siècle, son apparition est associée avec les travaux de John Dewey, philosophe et pédagogue américain de la fin du XIXe siècle.